

Mitteilungen des Österreichischen Staatsarchivs, 57(2014)

Povodom obilježavanja stogodišnjice početka Prvog svjetskog rata 2014. godine objavljen je tematski broj časopisa pod naslovom *Papirnatí rat* (Papierkrieg. Quellen zur Geschichte des Ersten Weltkrieges in Archiven Österreichs, Deutschlands und Tschechiens) s pregledom civilnih i vojnih arhivskih izvora o Velikom ratu pohranjenim u austrijskim, njemačkim i češkim arhivima kao osnovni putokaz za povijesno istraživanje o uzrocima i posljedicama rata, i to temeljem pretpostavke da će navedena tema predstavljati glavno zanimanje velikog broja austrijskih, njemačkih, čeških i ostalih istraživača u trajanju od barem pet godina odnosno do 2018. i obilježavanja stogodišnjice završetka rata. Svrha je tog broja bila osigurati pomoć istraživačima u orijentaciji na području arhivskih izvora iz razdoblja 1914.-1918. kako bi se tadašnja politička, ratna i gospodarska zbivanja što potpunije predstavila. S tom su namjerom arhivske ustanove Austrije, Njemačke i Češke (u pravilu državni arhivi) u tom tematskom svesku dale prikaz arhivskog

gradiva koje sadrži podatke o Prvom svjetskom ratu. Iako su autori navedenih prikaza velikim dijelom djelatnici državnih arhiva, u svojim su radovima istraživače uputili ne samo na fondove i zbirke nastale djelovanjem državnih/saveznih i pokrajinskih ustanova, nego i na zbirke fotografija, gradivo političkih udruga te osobito na ostavštine pojedinih političkih i vojnih dužnosnika, ali i zapaženih društvenih i kulturnih djelatnika. Pažnja se posvetila i opisu gradiva o ratnim zarobljenicima i izbjeglicama, zatečenom skoro u svakom arhivu, a većina je autora upozorila i na određene „gubitke“ odnosno „nepostojanje“ arhivskog gradiva vojnih postrojbi i ustanova iz razdoblja Prvog svjetskog rata (Vojni arhiv njemačkog Saveznog arhiva/*Bundesarchiv, Abteilung Militärarchiv*). Uz pregled gradiva njemačkog Saveznog arhiva i Austrijskog državnog arhiva (*Österreichisches Staatsarchiv, Abteilung Kriegsarchiv* i *Abteilung Haus-, Hof- und Staatsarchiv*), opise je arhivskog gradiva izradilo i sedam austrijskih pokrajinskih/zemaljskih arhiva (*Kärntner Landesarchiv, Oberösterreichisches Landesarchiv, Salzburger Landesarchiv, Steiermärkische Landesarchiv, Vorarlberger Landesarchiv, Wiener Stadt- und Landesarchiv*) i za samostalna tijela pojedine pokrajine i za tijela državne uprave koja su djelovala na teritoriju određene pokrajine. I dok se prilog Kućnog, dvorskog i državnog arhiva (*Haus-, Hof- und Staatsarchiv*) ponajprije odnosi na izvore o civilnim odnosno vanjskopolićkim/diplomatskim događanjima vezanima uz Austro-Ugarsku Monarhiju 1914.-1918., prilog o Ratnom arhivu (*Kriegsarchiv*) sadrži pregled arhivskog gradiva s podacima o prijelazu Monarhije s diplomacije na vojnu silu i o njezinoj četverogodišnjoj uporabi. U prilogu o gradivu Nacionalnog/Narodnog arhiva Prag (*Národní archiv*) donosi se tematski prikaz gradiva središnjih tijela uprave koji ocrta politički, gospodarski, financijski, socijalni i kulturni kontekst razdoblja Prvog svjetskog rata u tom dijelu Austro-Ugarske Monarhije, uz napomenu da se gradivo vojnih ustanova i postrojbi čuva u Vojnom povijesnom arhivu (*Vojenský historický archiv*) kao odjelu Središnjeg vojnog arhiva (*Vojenský ústřední archiv*), a gradivo Ministarstva vanjskih poslova te pripadajućih veleposlanstava i konzulata iz tog razdoblja u Arhivu Ministarstva vanjskih poslova (*Ministerstvo zahraničních věcí*). Posljednji se prilog odnosi na austrijski privatni arhiv koji pohranjuje gradivo dragovoljnih postrojbi gornjoaustrijskih strijelaca (*Das Archiv der freiwilligen Oberösterreichischen Schützen*), ustrojenih nakon ulaska Italije u rat 1915. godine.

Danijela Marjanić